

PROGRAMM XIERAQ TA' KONTROLL TAS-SAĦĦA TAL-ANIMALI

Dr. Marika Gatt – Direttur Ġenerali, Dipartiment għas-saħħa u l-ħarsien tal-animali

Mit-23 ta' April 2023 'il quddiem, sejjer ikun obbligu li kull stabbiliment registrat jew liċenzjat fejn jinżammu l-animali (ngħidu aħna rziezet, zoos, u breeders) ikollu programm xieraq ta' kontroll tas-saħħa tal-animali mfassal u implimentat taht ir-responsabbiltà ta' professjonist registrat mal-Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji.

Dan ir-rekwiżit jinsab f'regolament 79(2) ta' Liġi Sussidjarja 437.47.

Bħalissa għaddejja kampanja ta' informazzjoni sabiex id-Dipartiment għas-Saħħa u t-Trattament Xieraq tal-Animali jgħarraf lil kull minn hu interessat b'dan l-obbligu legali u jhegġegħ lil min jista' jirreġistra bħala professjonist biex jagħmel dan

kemm jista' jkun malajr. Is-sidien tal-animali għandhom isaqsu lill-kirurgu veterinarju tagħhom fuq dan il-programm ukoll.

Kemm sidien l-animali, kif ukoll il-kirurgi veterinarji huma mhegġa jattendu għas-sezzjonijiet t'għarfien organizzati mid-Dipartiment għas-Saħħa u t-Trattament Xieraq tal-Animali.

Dawn is-sessjonijiet iqajmu interess kbir u l-kontenut tagħhom hu varjat, b'attenzjoni speċjali fuq l-użu tal-antibijotiċi.

1. X'INHU L-PROGRAMM XIERAQ TA' KONTROLL TAS-SAĦĦA TAL-ANIMALI?

Il-prevenzjoni minn organiżmi li joħolqu ħsara u problemi ta' mard (bħal batterji, viruses u

parassiti) hija parti importanti fit-trobbija tajba tal-animali. Prevenzjoni tajba tista' titwettagħ billi jiġi mfassal pjan, cioè programm xieraq ta' kontroll tas-saħħa.

Programm bħal dan jiġbor fih għadd ta' dokumenti li jispjegaw l-istrategija ta' immaniġġjar miktub u addattat speċifikament għal stabbiliment partikolari.

Programm xieraq ta' kontroll tas-saħħa tal-animali għandu jkollu dawn li ġejjin:

- jidentifika l-mard sinifikanti kollu u l-problemi ta' saħħet l-animali għal dak l-istabbiliment partikolari;
- jelenka kif il-persuni responsabbli beħsiebhom li jipprevjenu l-mard, b'mod speċjali bl-użu tal-vaċċini, għalf addattat, miżuri ta'

bijosigurtà u kundizzjonijiet tajba;

- jispjega t-trattamenti li jintużaw jekk jitfaċċa l-mard;
- jidentifika kif jista' jsir titjib u tnaqqis fuq id-dipendenza tal-medicina, b'mod speċjali l-użu tal-antibijotiċi.

2. GĦALIEX STABILIMENTI FEJN JINŻAMMU L-ANIMALI GĦANDU JKOLLHOM DAN IL-PROGRAMM?

Dan il-programm ihegġeg l-assessjar tar-riskju ta' mard u jgħin biex jiġi identifikat kif u għaliex jiżviluppa l-mard. Din l-informazzjoni tista' tintuża biex isiru l-bidliet fl-immaniġġjar u jservi ta' bażi għal pariri tal-kirurgu veterinarju. Dan jgħin ukoll sabiex dak li jkun josserva u jkejje kemm it-tibdil fl-immaniġġjar qed iħalli r-risultati mixtieqa.

3. KIF GĦANDU JIĠI MQASSAM IL-PROGRAMM?

Il-professionist reġistrat mal-Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji se jkun responsabbli mit-tfassil tal-programm. F'dan il-fuljett qed insemmu biss ftit suggerimenti ta' kif jista' jinbena l-qafas tiegħu.

Peress illi mhux kull stabiliment huwa l-istess, stabilimenti żgħar mhux mistenni li jkollhom programm estensiv u dettaljat daqs dawk kbar.

Il-qafas tal-programm jista' jiffassal b'dan il-mod li ġej:

i) Introduzzjoni:

Deskrizzjoni tal-istabiliment u ż-żamma tiegħu, inkluż il-bini, l-art tal-madwar u ż-zoni ta' kwarantana. Jissemmw l-għanijiet li jridu

jintlaħqu u l-pjanijiet ta' azzjoni meħtieġa.

ii) Profil ġenerali tas-sistema:

- L-art: Dettalji ta' kif iż-żona kollha hija mqassma u ġestita.
- L-animali: Identifikazzjoni u deskrizzjoni tan-numri, speċi u etajiet tal-animali.
- L-għan tal-istabiliment: Fil-każ ta' rziezet, l-għan huwa l-produzzjoni tal-ikel, bħal bajd, laħam jew ħalib. Fil-każ ta' breeders l-għan huwa t-twelid tal-frieħ. Għandu jitnizzel il-mod ta' kif l-għanijiet se jrin jintlaħqu.
- Il-liġijiet: Tinzamm lista ta' liġijiet rilevanti spjegat f'termini prattiċi mill-professionist.

iii) Alloġ tal-animali:

- Deskrizzjoni tal-alloġ disponibbli, meta u kif jintuża.
- Informazzjoni fuq it-tindif, diżinfettazzjoni u manutenzjoni ta' rutina tal-binja u t-tagħmir.

iv) Għalf:

- Deskrizzjoni tal-għalf, kif jinħażen sewwa u meta jingħata. Dan jiddependi ħafna miċ-ċiklu ta' produzzjoni (simna/qatla), età (tiftim/treddiġh) jew kundizzjoni (mard/tgħammir).
- Punti ta' osservazzjoni tal-imġiba tal-animali. Dan jista' jsir f'ħinijiet differenti, pereżempju waqt li jirgħu, jieklu, ikunu weqfin jew miġbura flimkien. Osservazzjoni tajba tista' tiżvela kundizzjonijiet ta' mard, dawk inadegwati jew anke defiċjenzi nutrittivi.

v) Żamma ta' rekords:

Rekords li għandhom jinżammu jinkludu:

- Identifikazzjoni tal-animali
- Passaporti tal-animali, fejn applikabbli
- Ktieb tal-moviment (inkluż imwiet)
- Rekord tal-medicina li ġiet amministrata fuq l-animali (anke dawk ta' rutina) u noti fuq l-effiċjenza tagħhom
- Informazzjoni fuq l-iskeda ta' tnissil
- Immaniġġjar preventiv (eż. skedi ta' tilqim, strateġiji kontra l-ħniex)
- Trattament alternattiv (priobiotics, prebiotics, acidi organici)
- Lista ta' mard fil-passat bi probabbiltà li jikkawża problema fil-futur
- Provi ta' xiri ta' materjal u tagħmir (stokk minn fejn tnissu l-animali, medicini, numri tal-lott tal-għalf, diżinfettanti, risultati ta' testijiet, ċertifikati tas-saħħa). Irċevuti u invoices għandhom jinżammu għal mill-anqas ħames (5) snin.
- Riċetti veterinarji
- Kampjuni tal-għalf
- Dati taż-żjarat tal-kirurgu veterinarju u raġuni taż-żjara

vi) Taħriġ:

L-esperjenza u t-taħriġ tan-nies li jaħdmu fl-istabiliment kif ukoll tal-professionist għandha tkun elenkata u aġġornata. Is-sezzjonijiet ta' għarfien li d-Dipartiment għas-Saħħa u t-Trattament Xieraq tal-Animali jorganizza minn żmien għal żmien jgħoddu wkoll bhala taħriġ.

vii) Proċeduri f'sitwazzjonijiet ta' emerġenza:

- Eżempji ta' sitwazzjonijiet bħal dawn jistgħu jkunu tifqigh ta' mard, nirien, epidemiji u bżonn urġenti ta' kirurgu veterinarju.
- In-numri ta' kuntatt għandhom jinżammu aġġornati.

viii) Pjanijiet ta' titjib għall-ġejjieni:

- Għandhom jiġu identifikati ż-żoni fejn hemm bżonn bidla u stabbiliti l-miri għal-livell ta' mard għat-tmax-il xahar li ġej.
- Għandhom jinholqu strategiji ta' prattici ta' trobbija bbażata fuq iċ-ċikli tal-ħajja tal-annimali, l-epidemologiji u l-fatturi tal-mard.
- Ir-rizultati miksuba (kemm pożittivi jew negattivi) għandhom jiġu miktuba u studjati sew biex b'hekk,

f'każ illi tiġi identifikata l-kawża prinċipali ta' trobbija mhux kif suppost, ikun eħfef li jsir it-titjib meħtieġ.

ix) Mizuri tal-bijosigurtà u iġjene:

- Bijosigurtà huwa t-terminu li jiddeskrivi l-istrategija ġenerali u l-mizuri sabiex iżommu jew inaqqsu l-mard milli jidhol fl-istabbiliment.
- Dawn il-mizuri għandhom jiffasslu fid-dettall u għandha tinżamm l-evidenza li dawn qed jiġu segwiti. L-istess jgħodd għall-prattici ta' iġjene.

x) Mizuri għat-ttrattament xieraq tal-annimali:

Dawn il-mizuri għandhom jiffasslu f'punti qosra. Oltre mir-raġunijiet marbuta mad-drittijiet tal-annimali, il-kundizzjonijiet ħżiena jwasslu wkoll għall-mard.

4. KIF NISTA' NSIR NAF IŻJED FUQ DAN IL-PROGRAMM?

Il-Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji hejja proċedura ta' reġistrazzjoni għal professjonisti interessati. Kirurgi Veterinarji għandhom jirreġistraw kif indikat mill-Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji. Is-sidien tal-istabbilimenti għandhom ikellmu lil kirurgu veterinarju tal-fiducja tagħhom fuq dan il-programm biex jiksbu aktar informazzjoni.

5. X'INHUMA R-RESPONSABBILTAJIET TA' SID L-ANIMAL U TAL-PROFESSJONIST?

Ir-responsabbiltà tat-tfassil tal-programm hija tal-professionist reġistrat mal-Kunsill tal-Kirurgi Veterinarji. Dan il-professionist għandu jfassal u jsejjes il-programm fuq il-kundizzjonijiet speċifiċi tal-istabbiliment. Jista' jkun li bejn stabbiliment u ieħor ikun hemm xebh kbir, madankollu

I-programmi m'għandhomx ikunu bħal xulxin eżatt. Id-differenza ma tiġix biss minħabba speċi differenti ta' annimali fl-istabbiliment (baqar, mogħoż, fniek, eċċ.) imma wkoll l-għan għaliex huwa mwaqqaf l-istabbiliment (produzzjoni tal-ikel, breeding, kenn tal-annimali jew zoos). Hemm ħafna fatturi oħra li jagħmlu post differenti minn ieħor. Insemmu xi wħud: l-ambjent tal-lokal (rurali jew urban), il-pjan tal-post (maqsum f'ħafna binjiet jew binja waħda), jew l-ispeċi differenti (stabbiliment fejn hemm speċi waħda u oħrajn b'ħafna speċi differenti għal għan wieħed jew iżjed). Hija r-responsabbiltà tal-professionist li jqis dawn il-fatturi kollha u jfassal il-programm addattat. Il-professionist irid ikun intiż fil-liġijiet li japplikaw ħalli jsegwi r-regolamenti. Jekk il-professionist ikun jista' legalment joħroġ riċetti veterinarji, dan għandu jsir kif stipulat mil-liġi u kif direzzjonat mis-Servizzi Veterinarji. Għandhom biss jintużaw mediċini rreġistrati. Vaċċini għandhom jintużaw biss jekk il-marda jew l-istrain tagħha tkun preżenti. Hija wkoll ir-responsabbiltà tal-professionist li jinforma ruħu fuq hekk u/jew jirakkomanda t-testijiet li hemm bżonn.

Sid l-istabbiliment għandu jsegwi sew l-istruzzjonijiet tal-programm. Fejn ikollu diffikultajiet għandu jiċċarahom minnufih. Għandu jzomm id-dokumenti relatati mal-programm fl-istabbiliment stess b'mod organizzat u nadif. Ovvjament dak kollu li nkiteb fil-programm ikun inkiteb bi qbil bejn iż-żewġ partijiet. Għalhekk, jekk sid l-annimali jidhirlu li għandu jkun hemm xi tibdil, dan għandu jsir b'diskussjoni

mal-professionist. Fatturi li huma diffiċli li jiġu attwati fil-prattika għandhom jinħasbu bil-quddiem u kkunsidrati jew immarkati bħala tali qabel jiġi ffinalizzat il-programm.

Fiz-żjarat tiegħu, il-professionist għandu jara li l-programm qed jiġi segwit. Fejn dan ma jkunx il-każ, il-professionist għandu jiddiskuti ma' sid l-istabbiliment. Jekk ikun hemm bżonn għandu jinbidel il-programm jew jiġi mmarkat b'liema mod kien hemm jew se jkun hemm varjazzjonijiet fil-programm. Għandu jiġi indikat jekk dan sarx bi qbil bejn iż-żewġ partijiet. Dan huwa wkoll importanti għall-fini tal-kontrolli uffiċjali mis-Servizzi Veterinarji.

6. X'INHUMA L-PATOLOĠIJI EWLENIN PREŻENTI FIT-TERRITORJU MALTI LI JISTGĦU JITNAQQSU PERMEZZ TA' IMPLIMENTAZZJONI TA' JBA TAL-PROGRAMM?

Bovini:

- Dijarea fl-għoġġiela
- Pnewmonja fl-għoġġiela
- Placenta fuq ġewwa u endometritis
- Mastitis
- Zappip (necrobacillosis, digidermatitis, linea alba, ulċeri fil-qiegħ tas-sieq)

Kaprini u ovini:

- Dijarea fl-għoġġiela
- Pnewmonja fil-ħrief/gidja
- Placenta fuq ġewwa u endometritis
- Mastitis
- Zappip (necrobacillosis, digidermatitis, linea alba, ulċeri fil-qiegħ tas-sieq)

Majjali:

- Infezzjoni *Streptococcus suis*
- Infezzjonijiet vaġinali/vulvali fil-majjali nisa wara t-twelid
- Mastitis (*E Coli/Salmonella*)
- Greasy pig disease (*Staphylococcus hyicus*)
- Ħzież (*Trichophyton / Microsporum spp.*)
- Skabbja (*Sarcoptes scabiei*)
- Attakk mid-dubbien (dubbien tad-djar/dubbien tal-istalel)
- Parassiti interni
- Coccidiosis (coccidian varji)

Tjur:

- Mard respiratorju
- Mard gastrointestinali
- Dermatite fil-pala tas-sieq
- Tnaqqir dannuż
- Infezzjoni fungali

Fniek:

- Leżjonijiet tal-ġilda
- Infezzjonijiet fil-widnejn
- Mastite
- Infezzjonijiet fil-feriti

Ritratt ta' Leo_65 minn Pixabay